

Філософські виміри людяності

Індивід народжується, людина постає. Становлення людини – це процес прижиттєвого набуття людяності. Міра людяності кожної окремої особистості залежить від багатьох факторів, проте неможливо, щоб вона була цілком позбавлена її. Міра людяності визначається унаслідкуванням потреб, здібностей та здатностей, інтересів, цілей від попередніх поколінь. Здатність бачити ситуацію очима усього людства, здатність згорнути у один єдиний погляд епохи усе суспільство в його історичному поступі – є при цьому ключовою.

Кількості і якості людяності в людині рівно стільки, скільки в ній сконцентровано дійсної культури і, відповідно – істинної свободи і справжньої творчості, – того невичерпного багатоманітного у складі єдиного цілого, без якого немає особистості – цілісної, висококультурної, – у значенні фізичної, духовної, моральної, естетичної досконалості та довершеності. Людяність – це атрибут не «спеціаліста» чи «фахівця» («інженера», «технаря» чи «гуманітарія»), не функціонера, не чиновника, а повноцінної людини.

У філософському розумінні категорія людяності є виразом розвитку і саморозвитку людини як усупільненої діяльної істоти, як суб'єкта культури. Людська діяльність – це соціальна форма розвитку, сутність якої розкривається в історичному, діалектичному становленні діяльності творчістю, тобто способом людяного буття всіх і кожного – такого, де немає місця для перетворених форм діяльності. Діалектика розвитку діяльності є поставанням творчості як людської здатності перетворення невичерпних природних сил у сили людського саморозвитку до рівня свободи – вільного свідомого цілепокладання і цілездійснення.

Діяльність є процесом продукування та репродукування суспільних відносин шляхом переведення природних взаємодій у штучні, соціальні,

культурні взаємодії. Ці відношення у їх розвитку є тою суспільністю, яка персоніфікується в особистості та визначає її людяність. «Якщо діяльність – спосіб

продукування та репродукування суспільності, то творчість – це спосіб продукування гуманістичної суспільності, спосіб продукування повністю усупільненої, або що є те ж саме: безпосередньо суспільної людини. І – людського (олюдненого) суспільства» [Новіков Б.В. Творчість як спосіб здійснення гуманізму. –[Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://www.proza.ru/2011/03/13/593>].

Абстрактна людяність заключає в собі мораль, цінності, імперативи, які, залишаючись незмінними, при зміні обставин, можуть перетворити людяність на власний антонім. Конкретна людяність пов'язана зі свідомим перевлаштуванням суспільства на гуманістичних засадах життєдіяльності. Людяність має інтеріоризуватись, втілитись в суть та закон способу життя. Вона є звершенням гуманізму в формі практичної універсальності людини, людей, людства. Людяна (олюднена, гуманістична) – це повністю усупільнена, безпосередньо суспільна людина, суб'єкт власної історії. І вона практично здійснюється, а не лише декларується в такій якості.

Є ще один важливий аспект людяності, на якому наголошує, наприклад, О.В. Суворов, – це відповідальність. Вчиняючи людяно, особа бере на себе відповідальність, при чому, це відповідальність як за свої дії, так і за «обличчя» усього суспільства. Отже людяність як діалектична єдність інтелекту, почуття та волі становить спроможність та уміння розумно чинити добро і досягати краси, беручи на себе відповідальність бути людиною. Адже доки діяльність сутнісно та генетично лишається безпосередньою основою, із якої виростає (але ще не зросла) творчість, доти лишається можливість спрацьовування оберненої логіки, коли сутність редукується до існування; коли суб'єкт

поневолюється своїми актуальними втіленнями, спрацьовує механізм «перетворюваності».